

แบบเสนอโครงการวิจัยฉบับเต็ม (Full Proposal)

1. ชื่อโครงการ :

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการของประเทศไทยต่อประเทศเพื่อนบ้านที่มีนัยต่อการเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดน: กรณีศึกษา กัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมา

2. ชื่อคณะผู้วิจัย :

คณะทำงานร่วมสองฝ่ายระหว่างสำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (MFU) และสำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน) (NEDA)

3. ความสำคัญและที่มาของประเด็นการวิจัย :

คำถามวิจัย

- 3.1 การให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาประเทศมีบทบาทสำคัญอย่างไรต่อการพัฒนาการค้าชายแดนระหว่างประเทศผู้ให้ (Donor) และผู้รับความช่วยเหลือ (Recipient)
- 3.2 การให้ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาด้านการค้า (Aid for Trade : AFT) ทั้งภาคการขนส่ง อุตสาหกรรมการเกษตร และภาคบริการอื่นๆ มีผลต่อการพัฒนาการค้าชายแดนอย่างไร
- 3.3 นโยบายการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาประเทศแบบใดที่ช่วยขับเคลื่อนการค้าชายแดนของไทยใน The next normal

4. วัตถุประสงค์ของการวิจัย :

- 4.1 เพื่อศึกษาการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance: ODA) ระหว่างประเทศไทย (NEDA) กับประเทศกัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมา ที่มีส่วนสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดน
- 4.2 เพื่อประเมินประสิทธิภาพการให้ ODA แก่ประเทศกัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมา ในระดับมหภาค (Macro-level)
- 4.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายในการปรับปรุงประสิทธิภาพของ ODA ที่ประเทศไทยให้แก่ประเทศ กัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมา ที่มีส่วนสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDG)
- 4.4 เพื่อเป็นการฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้ และเพิ่มศักยภาพด้านการทำงานวิจัยให้แก่บุคลากรของ สพพ. ผ่านการปฏิบัติงานจริง เพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย การเขียนรายงานการวิจัย และการจัดสัมมนาเผยแพร่ผลงานวิจัยแก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

5. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้ :

- 5.1 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการให้ความช่วยเหลือของประเทศไทยในประเทศเพื่อนบ้าน (กัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมา)
- 5.2 แนวทางการขับเคลื่อนและเพิ่มประสิทธิภาพการค้าชายแดนของไทยผ่านการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการในประเทศเพื่อนบ้านใน The next normal
- 5.3 บุคลากรของ สพพ. ได้รับการฝึกอบรมและเรียนรู้การปฏิบัติงานด้านงานวิจัย ขั้นตอนการศึกษาวิจัย เปรียบวิธีการวิจัย และรูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยทางวิชาการ

6. กรอบแนวคิดหรือทฤษฎี :

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา (Official Development Assistance) และการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งในแง่ของผลกระทบ (Aid shocks) และประสิทธิภาพ (Aid effectiveness) โดยส่วนใหญ่พบว่า การให้ความช่วยเหลือส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญในทิศทางบวกต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศผู้รับ (Recipient) โดยจากการศึกษาโครงสร้างการให้ความช่วยเหลือ (Aid-Architecture) พบว่า การให้ความช่วยเหลือมีประสิทธิภาพสูงขึ้นอยู่กับ 3 ปัจจัย คือ Coordination, Harmonization และ Alignment (Hayman, 2006) ทั้งนี้ ในงานศึกษาหนึ่งพบว่า การให้ความช่วยเหลือในประเทศอุกันดา ส่งผลกระทบต่อระดับการใช้ไฟฟ้า ซึ่งเป็นตัวชี้วัดหนึ่งต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมถึงส่งผลอย่างทวีคูณ (Multiplier effect) ต่อการใช้จ่ายครัวเรือนในระยะยาว (Civelli et al., 2018) เช่นกันกับงานศึกษาในกลุ่มประเทศแอฟริกาเขตทะเลทรายซาฮารา (Sub-Saharan African countries) ที่พบว่า การให้ความช่วยเหลือส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศส่วนใหญ่ (Juselius et al., 2014) แต่อีกงานศึกษาในพื้นที่เดียวกันกลับพบว่าส่งผลกระทบต่อ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ตลอดจนคุณภาพชีวิตเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (Gillanders, 2016) นอกจากนี้ ในงานศึกษาทางฝั่งของภูมิภาคเอเชียใต้ (South Asia) พบว่าการให้ความช่วยเหลือในระยะยาวในด้านของการศึกษา สุขภาพ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้หญิง การท่องเที่ยวและบริการด้านสังคมอื่นๆ มีผลกระทบต่อ การเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าการได้รับความช่วยเหลือในระยะสั้น ได้แก่ การพัฒนาโทรคมนาคม พลังงาน และการขนส่ง (Bhavan et al., 2011) ทั้งนี้ ยังพบว่าความสัมพันธ์สองทิศทางในเชิงบวกระหว่างการให้ความช่วยเหลือกับรายได้เฉลี่ยต่อหัวอย่างมีนัยสำคัญในระยะยาว (Lof et al., 2015)

นอกจากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ ในด้านการค้าระหว่างประเทศก็ได้รับผลกระทบจากการให้ความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน ดังเช่นในกรณีการให้ความช่วยเหลือของประเทศจีนต่อประเทศแอฟริกาในรูปแบบของการผูกมัดการนำเข้าวัสดุก่อสร้างในโครงการเงินได้เข้าไปพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานให้ ส่งผลให้กลุ่มประเทศแอฟริกา นำเข้าจากจีนมากขึ้น (Lemi, 2017)

ในทางตรงกันข้าม การได้รับความช่วยเหลือของกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia) ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ กลับไม่พบถึงผลกระทบต่อ การขยายตัวทางเศรษฐกิจจากการให้ความช่วยเหลือของต่างประเทศแต่อย่างใด (Burke and Ahmadi-Esfahani, 2006)

เอกสารอ้างอิง:

- Burke, Paul J., and Fredoun Z. Ahmadi-Esfahani. (2006). "Aid and Growth: A Study of South East Asia." *Journal of Asian Economics* 17, no. 2: 350-62.
- Civelli, Andrea, Andrew Horowitz, and Arilton Teixeira. (2018). "Foreign Aid and Growth: A Sp P-VAR Analysis Using Satellite Sub-national Data for Uganda." *Journal of Development Economics* 134: 50-67.
- Gillanders, Robert. (2016). "The Effects of Foreign Aid in Sub-Saharan Africa." *The Economic and Social Review*, Vol. 47, No. 3, Autumn, 339-360.
- Hayman, R. (2006). "The complexity of aid: Government strategies donor agendas and the coordination of development assistance in Rwanda 1994-2004 (Doctoral dissertation)." University of Edinburgh, Edinburgh.
- Lemi, Adugna. (2017). "Aid for Trade and Africa's Trade Performance: Evidence from Bilateral Trade Flows with China and OECD Countries." *Journal of African Trade* 4, no. 1-2: 37-60.
- Lof, Matthijs, Tseday Jemaneh Mekasha, and Finn Tarp. (2015). "Aid and Income: Another Time-series Perspective." *World Development* 69: 19-30.
- Juselius, Katarina, Niels Framroze Møller, and Finn Tarp. (2014). "The Long-Run Impact of Foreign Aid in 36 African Countries: Insights from Multivariate Time Series Analysis*." *Oxford Bulletin of Economics and Statistics* 76 (2): 153-84.

7. ขอบเขตการวิจัย :

ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ศึกษา : การให้ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาประเทศ (Official Development Assistance : ODA) ในประเภทต่างๆ ทั้งหมด 7 หมวดใหญ่ ดังนี้

หมวด	CRS-Code	ประเภท
1	110	Education
	120	Health
	130	Population Policies / Programs and Reproductive Health
	140	Water Supply and Sanitation
	150	Government and Civil Society
	160	Other Social infrastructure and services
2	210	Transport and Storage
	220	Communications
	230	Energy Generation and Supply
	240	Banking and Financial Services
	250	Business and Other Services

หมวด	CRS-Code	ประเภท
3	310	Agriculture, Forestry and Fishing
	320	Industry, Mining, Construction
	330	Trade and Tourism
4	410	General Environmental Protection
	420	Women in Development
	430	Other Multisector
5	510	General Budget Support
	520	Developmental Food Aid/Food Security Assistance
	530	Non-food commodity assistance
6	600	Action Relating to Debt
7	700	Emergency Response

ขอบเขตด้านพื้นที่ : ประเทศผู้รับความช่วยเหลือ (Recipient) ได้แก่ กัมพูชา-สปป.ลาว และเมียนมา ประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ (Donor) ได้แก่ ประเทศพัฒนาแล้ว 29 ประเทศ ประเทศกำลังพัฒนา 21 ประเทศ และหน่วยงานเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศต่างๆ 2 แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน 52 แห่ง โดยการศึกษาเน้นประเทศไทยเป็นหลัก

8. ระยะเวลาและสถานที่ทำวิจัย :

ระยะเวลา: 8 เดือน

สถานที่: จังหวัดเชียงราย และกรุงเทพมหานคร

9. วิธีการดำเนินการวิจัย :

9.1 การวิเคราะห์สถานการณ์การให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการแก่ กัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมา

วิธีการวิจัย: การวิจัยแบบผสม (Mixed-method analysis)

การรวบรวมข้อมูล: ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากฐานข้อมูลของ OECD.Stat โดย OECD ระหว่างปี 2000-2019 และฐานข้อมูล AidData โดย William & Mary's Global Research Institute ระหว่างปี 2000-2014

ตัวชี้วัด: สัดส่วนของมูลค่าการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการของประเทศผู้รับความช่วยเหลือต่อ GDP แยกตามประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ รวมถึงอัตราการเติบโตของ ODA แยกตามประเภท

- 9.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการแก่ กัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมา ต่อการค้าชายแดนของประเทศไทยระดับมหภาค (Macro-level)
 วิธีการวิจัย: การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative analysis) โดยมีแบบจำลองการวิเคราะห์ด้วย Autoregressive Distributed Lag (ARDL) Model เพื่อทดสอบผลกระทบเชิงพลวัต (Dynamic Effects) ของ ODA ต่อการค้าชายแดน ดังนี้

$$btrade_t = \alpha + \beta_1 btrade_{t-1} + \dots + \beta_p btrade_{t-p} + \gamma_0 oda_t + \gamma_1 oda_{t-1} + \dots + \gamma_q oda_{t-q} + \delta_0 aft_t + \delta_1 aft_{t-1} + \dots + \delta_r aft_{t-r} + u_t$$

โดยที่

$btrade_t$ = มูลค่าการค้าชายแดน การส่งออก และการนำเข้าของพื้นที่ชายแดน (ล้านเหรียญสหรัฐ) ณ เวลา t

oda_t = ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ ณ เวลา t

aft_t = ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการค้า ณ เวลา t

u_t = ตัวรบกวน (Disturbance term)

p, q, r = ความยาวของช่วงระยะเวลาในอดีต (Lag length) ของค่าของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ

a, b, c, d = สัมประสิทธิ์ที่ต้องประมาณค่า

การรวบรวมข้อมูล: ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากฐานข้อมูลของ OECD.Stat โดย OECD ระหว่างปี 2000-2019 ฐานข้อมูล AidData โดย William & Mary's Global Research Institute ระหว่างปี 2000-2014 และฐานข้อมูลการค้าชายแดนของไทย โดยกรมการค้าต่างประเทศระหว่างปี 2000-2019

- 9.3 การวิเคราะห์แนวทางเชิงนโยบายเพื่อการปรับปรุงประสิทธิภาพของการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการแก่ กัมพูชา สปป.ลาว และเมียนมา
 วิธีการวิจัย: การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative analysis)
 การรวบรวมข้อมูล: ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากผลการวิเคราะห์ในจุดประสงค์ที่ 1 และ 2 และปฐมภูมิ (Primary data) จากการเก็บแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ ผู้ออกนโยบาย บริษัทผู้ส่งออก-นำเข้า ผ่านหลักการ 5 Ps (Planet, Prosperity, People, Partnership และ Peace) ของกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal: SDG)

10. แผนการดำเนินงาน :

ลำดับ	กิจกรรม	ช่วงเวลา (เดือน) ของปี 2564-2565									ผู้รับผิดชอบ
		10/64	11/64	12/64	01/65	02/65	03/65	04/65	05/65	06/65	
1	จัดเตรียม Proposal										มฟล. & NEDA
2	รวบรวมข้อมูล										มฟล. & NEDA
3	สร้างและ วิเคราะห์ แบบจำลอง										มฟล. & NEDA
4	สัมภาษณ์										มฟล. & NEDA
5	ประมวลผล และสรุป ผลการวิจัย										มฟล. & NEDA
6	จัดงานสัมมนา เสนอผลงาน งานวิจัย										มฟล. & NEDA
7	ดำเนินการเพื่อ ตีพิมพ์เผยแพร่ ผลงานวิจัยใน วารสารระดับ นานาชาติ										มฟล. & NEDA